

TROIAD SINEMA 2023-2024

EVIT AR SKOLIOÙ

DOSER EVIT AR SKOLAER

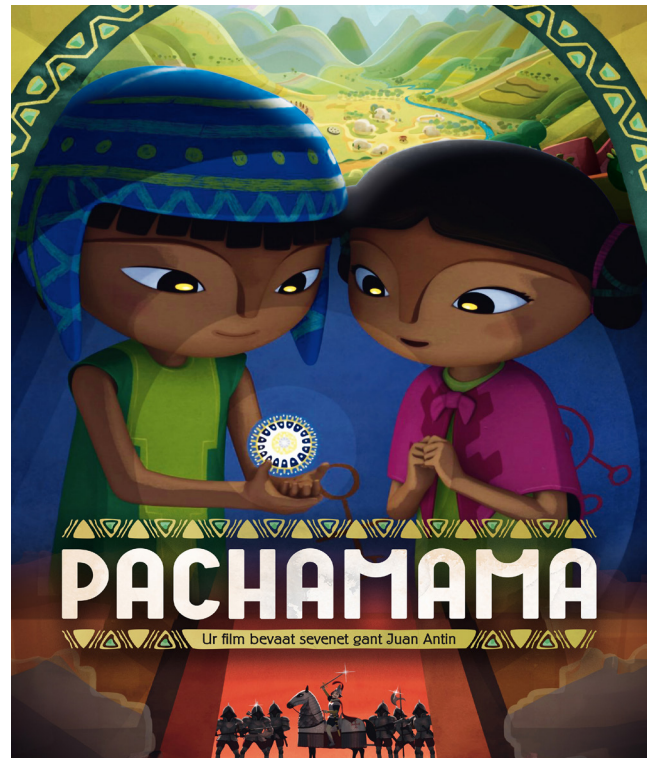
PACHAMAMA

A-raok ar skignadenn	p.2
Pa zeuer en dro er c'hlas : dastum soñjoù kentañ ar vugale	p.2
Kaout soñj eus an istor	p.3-8
Gwareziñ ar blanedenn	p.8
Ar film hag an istor	p.9-11
Neuz c'hrafek ar film	p.13-14
Skeudennoù gwriennet en hengoun	p.14-15
Oberezhioù evit mont pelloc'h	p.15
Fichennoù	p.16
Darempredoù	p.17
Fotoioù evit moulañ	p.18-23
Skritell evit moulañ	p.23

A-RAOK AR SKIGNADENN

Sellout ouzh ar skritell

- Piv eo an tudennoù ?
- Pegen bras int ? Perak ?
- Petra eo an darempred etrezo ?
- Petra a zo e daouarn ar paotrig ?
- Penaos eo aozet ar skritell ?
- Sell ouzh livioù ha stummoù ar skritell. Daoust ha gwelet a rez disheñvelderioù ?
- Petra a santez ?

PA ZEUER EN-DRO ER C'HLAS : DASTUM SOÑJOÙ KENTAÑ AR VUGALE

- Daoust ha plijet en deus an istor-mañ deoc'h ? Perak ?
- Ha soñjal a ra deoc'h ez eus kêrioù bihan evel hini Tepulpai ha Naira hiziv c'hoazh ?
- Piv eo an tudennoù a vez diskouezet war ar gartenn eñvor ? Petra eo o ferzh en istor ? Petra a c'hoarvez dezho ?
- Peseurt tudenn a blij he fersonelezh deoc'h ar muiañ : Tepulpai pe Naira ? Ouzh peseurt hini eus an div dudenn en em gavit tost pe dostoc'h ? Peseurt hini a blijfe deoc'h kaout da vignon pe vignonez ? Perak ? Peseurt perzhioù a blij deoc'h e tro-spered Tepulpai ? Hag e tro-spered Naira ?
- Petra a soñjit-c'hwi diwar-benn ar veaj a reont o-daou evit mont da adpakañ ar Wak'a ?
- Daoust ha merzet hoc'h eus e vefe heverk an doare d'ober gant ar stummoù hag al livioù evit an tudennoù hag ar frammoù ? Gwelet ar c'hoari war ar gartenn eñvor.

KAOUT SOÑJ EUS AN ISTOR

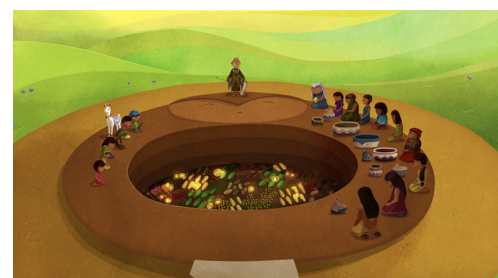
A-hed steuñv an istor gant skeudennoù

Lakaat ar skeudennoù en urzh kronologel ar film. Piv a zo war ar skeudennoù ha petra a c'hoarvez ?

A1 : Ouzh sklêrijenn al loar (Mama Quilla) ez a Waloumama da gas Naira ha Tepulpai da C'hroc'h Sakr o Hendadoù evit ma vefe fiziet ar wak'a enni evit ar gouel en enor da Bachamama.

A2 : Chaman ar gêriadenn a gas al lid ma vez roet profoù da Bachamama ennañ.

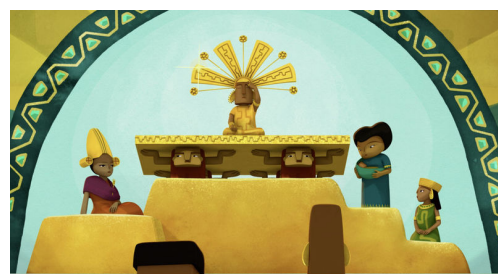
A3 : Mont a ra Tepulpai da dremen an noz en distro. Feuket eo bet gant ar chaman en deus divizet ne zeufe ket da vezañ bras a-raok ar bloavezh war-lerc'h peogwir en deus lavaret gevier ha n'en deus soñjet nemet ennañ e-unan.

A4 : An Inkaed o deus preizhet an eostoù ha laeret ar wak'a. Mont a ra Tepulpai, Naira, Lamita hag an tatou war o lerc'h a-benn ad-pakañ ar wak'a sakr.

A5 : E Cuzco e vez degemeret ar vugale gant an Inka Meur. Eskemm a reont kemennadenn ar chasqui int en em gavet gantañ war an hent ouzh ar wak'a, a oa bet laeret diganto.

A6 : E Cuzco e klask Tepulpai ha Naira tec'hout a-raok ar gonkistadored a zo o lakaat tan er gêr hag o preizhañ he holl binvidigezhioù ouzhpenn klask lakaat o c'hrabanoù war ar wak'a.

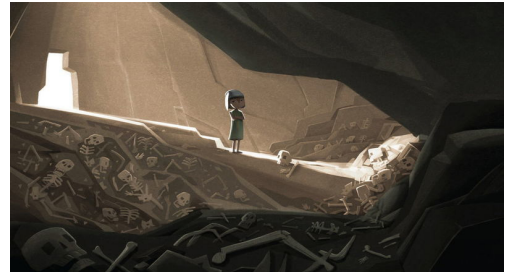

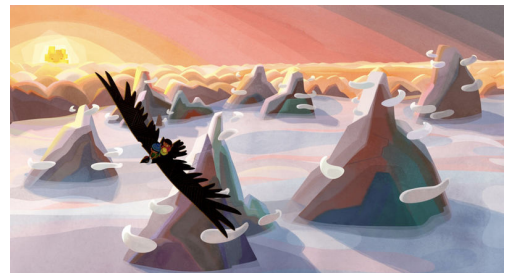
A7 : P'emañ Tepulpai o tesachañ evez ar gonkistadored o tiskouez ur wak'a faos dezho (an tatou lindrennet gant livaj alaouret) ez a kuit Naira eus Cuzco evit kas an totem gwir d'he re.

A8 : Emañ Tepulpai o klask tec'hout a-raok ar gonkistadored o deus spurmantet an touellerezh ha sachet eo en ur poull-tro a gas anezhañ d'ur milendall leun a skeledennoù.

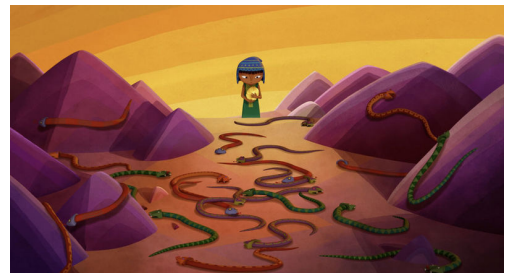
A9 : Savetaet eo ar vugale gant ar C'hondor Meur. Kas a ra anezho d'ar gêr p'emañ ar gonkistadored oc'h ober tan dezho, ha gloazet eo askell al labous.

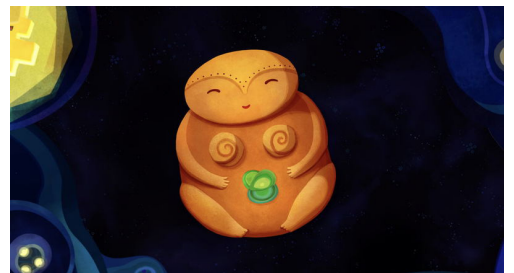
A10 : Ur wech diskennet war an douar e spurmant Tepulpai al labous gloazet o cheñch stumm war vord ul lenn ha kompren a ra eo ar C'hondor Meur chaman e gêriadenn.

A11 : Ret e vo da dTepulpai talañ ouzh an naered a ziwall Groc'h sakr an Hendadoù evit gellout mont e-barzh ha lakaat ar wak'a en he lec'h en-dro.

A12 : Ar skeudenn-mañ a gloz film Juan Antin gant un arouez, a ziskouez an natur bet savetaet gant Tepulpai oc'h enaouiñ en-dro, rak da buñs Pachamama en deus taolet an teir hadenn a oa deuet a-benn da saveteiñ pa oa bet distrujet ar wak'a gant ur c'honkistador.

A-hed steuñv an istor gant divizoù ar film

Piv a zo o komz ? Da biv ? Da beseurt mare ? Respont d'ar goulennoù-mañ ha lakaat an divizoù en urzh kronologel ar film.

Kreñvoc'h e vimp da bevar !

- Piv a zo o komz ?.....
- Da biv ?.....
- Da beseurt mare ?.....

Gant da brof eo bet tizhet kalon Pachamama ken emañ he daeroù o tourañ ac'hanomp.

- Piv a zo o komz ?.....
- Da biv ?.....
- Da beseurt mare ?.....

Diwallerien hor groc'h eo an naered-mañ. Anavezout a reont ar re a zellez d'en em gavout dirak hon Hendadoù.

- Piv a zo o komz ?.....
- Da biv ?.....
- Da beseurt mare ?.....

Avel ar menez eo an hini nemetañ a c'hell dont em loch hep goulenn.

- Piv a zo o komz ?.....
- Da biv ?.....
- Da beseurt mare ?.....

Ra vin kreñv ha kalonek !

- Piv a zo o komz ?.....
- Da biv ?.....
- Da beseurt mare ?.....

Siwazh... ne c'hell den ebet mont maez eus ar milendall...

- Piv a zo o komz ?.....
- Da biv ?.....
- Da beseurt mare ?.....

Un ti am eus gwelet war Mama Kotcha, krouadurioù o tont eus ur bed all o chom ennañ, euzhviled goloet gant ur c'hroc'hen metal. Ganto bizhier o teurel tan !

- Piv a zo o komz ?.....
- Da biv ?.....
- Da beseurt mare ?.....

Ra voc'h taget gant ar C'hondor Meur ha strinket maez ho pladenn zroch !

- Piv a zo o komz ?.....
- Da biv ?.....
- Da beseurt mare ?.....

Hor Pachamama n'hon glev ket mui. Tamm ebet...

- Piv a zo o komz ?.....
- Da biv ?.....
- Da beseurt mare ?.....

Kresket out bremañ, hag ennout e welan ar C'hondor Meur !

- Piv a zo o komz ?.....
- Da biv ?.....
- Da beseurt mare ?.....

O magañ hag o gwareziñ a ra Pachamama betek amzer an eost.

- Piv a zo o komz ?.....
- Da biv ?.....
- Da beseurt mare ?.....

Tepulpai n'eo ket deuet da vezañ bras !

- Piv a zo o komz ?.....
- Da biv ?.....
- Da beseurt mare ?.....

1. Avel ar menez eo an hini nemetañ a c'hell dont em loch hep goulenn.

Ar chaman, da Depulpai. Mall a zo war ar paotrig kontañ e daol kaer d'ar chaman, ha deuet eo e-barzh e loch hep goulenn an aotre : ar C'hondor Meur en deus roet ur bluenn dezhañ ! Met gaou a lavar e gwirionez : eñ eo an hini en deus diframmet anezhi !

2. O magañ hag o gwareziñ a ra Pachamama betek amzer an eost.

Naira, da Depulpai. Emañ tout bugale ar gêriadenn o sikour Waloumama da vroustañ an avaloù-douar a vo lakaet da brof e puñs Pachamama d'an devezh war-lerc'h. Goulennet he deus ar vaouez kozh gant Tepulpai dont ganto, ha gant Naira he deus goulennet penaos e teu had an avaloù-douar, evel re ar maiz hag ar c'hinoa, da vezañ plant a boulz er parkeier.

3. Diwallerien hor groc'h eo an naered-mañ. Anavezout a reont ar re a zellez d'en em gavout dirak hon Hendadoù.

Waloumama, da Naira ha Tepulpai. Ouzh sklêrijenn al loar ez a Waloumama da gas Naira ha Tepulpai da C'hroc'h sakr an Hendadoù evit ma vefe fiziet ar wak'a enni evit lid ar profoù da Bachamama.

4. Tepulpai n'eo ket deuet da vezañ bras !

Ar vugale, da Depulpai. Da vare lid ar profoù e reont goap outañ rak divizet en deus ar chaman ne zeufe ket da vezañ bras a-raok ar bloavezh war-lerc'h, peogwir en deus lavaret gevier ha n'en deus soñjet nemet ennañ e-unan.

5. Gant da brof eo bet tizhet kalon Pachamama ken emañ he daeroù o tourañ ac'hanomp.

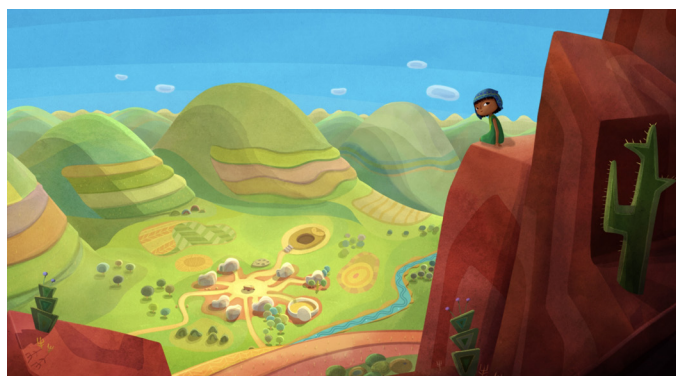
Ar chaman, da Naira. Evit he frof kentañ da Bachamama e fell da Naira aberzhiñ Lamita. Met kregiñ a ra ar glav d'ober hag a-drugarez da zaeroù Pachamama ne vo ket lazhet al lama bihan. Chom a raio gant ar plac'hig deuet da vezañ bras.

6. Ra vin kreñv ha kalonek !

Tepulpai, d'ar C'hondor Meur. Preizhet eo bet an eostoù ha laeret ar wak'a gant an Inkaed. Divizout a ra Tepulpai mont war o lerc'h a-benn kaout an dra sakr. Avanturiñ a ra mont war hentoù ar menez, asambles gant un tatou.

7. Kreñvoc'h e vimp da bevar !

Naira, da Depulpai. Disentiñ a ra Naira d'ar chaman ha mont a ra asambles gant Tepulpai war-zu Cuzco, kêrbenn an impalaeriezh.

8. Un ti am eus gwelet war Mama Kotcha, krouadurioù o tont eus ur bed all o chom ennañ, euzhviled goloet gant ur c'hroc'hen metal. Ganto bizhier o teurel tan !

Ar chasqui, da Depulpai ha Naira. War an hent en em gav ar vugale gant ur chasqui o tont en-dro eus an aod gant keloù spontus. Kouezhañ a ra marv gant ar skuizhder, ha divizout a ra ar vugale treuzkas e gemennadenn d'an Inka Meur en eskemm ouzh ar wak'a bet laeret gant e Verour.

9. Ra voc'h taget gant ar C'hondor Meur ha strinket maez ho pladenn zroch !

Tepulpai, d'an Inka Meur. Pa embann Tepulpai kemennadenn ar chasqui e krog droug en Inka Meur rak hervezañ e vefe bet empennet an diougan gant an Evezhier Meur. Ober a ra gaouidi eus ar vugale hag urzhiañ a ra e vefent toullbac'het.

10. Siwazh... ne c'hell den ebet mont maez eus ar milendall...

An Evezhier Meur, da Depulpai. P'emañ Tepulpai o klask tec'hout a-raok ar gonkistadored, o deus aloubet kêr Cuzco evit gwir, emañ sachet en ur poull-tro a gas anezhañ d'ur milendall leun a skel-edennou, lec'h m'en em gav gant an Evezhier Meur. Pluenn ar c'hondor, o nijal gant an avel, a ziskouez an hent dezhañ da vont maez eus ar c'hatakombou, pa oa bet lavaret dezhañ ne oa nemet hentoù-dall enno.

11. Hor Pachamama n'hon glev ket mui. Tamm ebet...

Ar chaman, d'ar beizanted. Devet eo bet ar maezioù gant ar gonkistadored hag emañ moked du o sevel en oabl. Pedennoù-hud ar chaman evit gervel ar glav a chom diefed zoken.

12. Kresket out bremañ, hag ennout e welan ar C'hondor Meur !

Ar chaman, da Depulpai. Gant Tepulpai e vez kavet an diskoulm a-benn ar fin. Taoler a ra da buñs Pachamama an teir hadenn a oa deuet a-benn da saveteiñ pa oa bet distrujet ar wak'a gant ur c'honkistador. Ur barr-arnev a darzh hag ar glav a grog d'ober. Enaouet eo an natur en-dro. Un den bras eo deuet Tepulpai da vezañ. Ennañ e vez fiziet e daboulin hag e c'halloudoù gant ar chaman.

Un danevell deskoni

Mont a ra an daou vugel war-raok betek dont da vezañ « bras ». Un digarez eo o beaj war-zu Cuzco da zeskiñ ha da ziorren talvoudoù kreñv evel ar galon, ar youl, skiant ar justis ha mat an holl, pe c'hoazh an emro, an uvelded... Trugarez d'an amprou niverus eo deuet Tepulpai a-benn da vezañ trec'h war e sioù fall – e penn-kentañ e oa gaouiat, brabañser, lezirek, fallakr... – ha Naira d'en em zieubiñ p'he deus disantet ouzh ar chaman evit abegoù mat, p'eo bet kreñvoc'h eget hec'h aon ha p'he deus diskouezet bezañ emren ha kalonek-tre. En em zistagañ a ra blev Naira a vuzul ma cheñch.

- Da beseurt mare e kav d'ar chaman eo deuet Naira da vezañ bras ?
- Da beseurt mare e kav dezhañ eo deuet Tepulpai da vezañ bras ?
- Perak e vez dibabet ar mareoù-se gantañ ?
- Petra a dalvez « dont da vezañ bras » evit ar chaman ?
- Peseurt lodenn eus dremm Naira a ziskouez ez a war-raok er film, hag e teu da vezañ emren ha frankoc'h peurgetket ?
- Ha Petra a dalvez evit bugale ar c'hlasad ?
- Daoust ha soñj o deus eus un darvoud int kresket a-drugarez dezhañ ?

GWAREZIÑ AR BLANEDENN

E Pachamama e oa enkorfet kelc'hiad ar vuhez, e sell kosmogoniezh kevredigezhioù an Andoù. Kreñv eo kemenn ekologel ar film en deiz a hiziv, pa vez enebet gantañ c'hoant aour ar gonkistadored, a glask o interest dezho o-unan, ouzh an darempred plaen ha kempoell o devez ar beizanted gant an natur.

Kemenn ar film a zo enkorfet e tudennoù Waloumama hag ar chaman, tud koshañ ar gumuniezh. Degas a ra soñj deomp, an dud, omp ul lodenn eus an douar, a ranker gwelout evel un hollad, hag hon dever eo kaout doujañs ouzh ar blanedenn-mañ a ro bod ha boued deomp. E-barzh doareoù an Inkaed e stok ar c'hemenn-mañ, pa breizhont an eostoù ha pa laeront ar wak'a, hag e-barzh c'hoant ar gonkistadored da gaout aour. Tamm-ha-tamm e teu Tepulpai da vezañ emskiant eus an dra-se, ha ni gantañ, pa n'en doa tamm doujañs ebet evit ar sevenadur hengounel e penn-kentañ ar film. Mont da vezañ chaman a fellfe dezhañ ober hep kompren natur gwir ar garg-mañ, a zo anezhi lakaat an emglev etre an douar hag an dud da badout. E dibenn ar film e ro da Bachamama en-dro an teir hadenn kinoa, maiz hag aval-douar en deus savetaet eus ar gonkistadored, hag e mod-se e enaou ar maezioù tro-dro a oa bet distrujet gant an tan. Diskouez a ra ivez en deus komprenet ar gentel. Deuet eo e dro da vezañ ur chaman bihan. Digant ar chaman kozh e resev an daboulin a servijo dezhañ da gemenn gant an elfennoù ha da zerc'hel an emglev etre an Douar hag e ostizien.

Pemp kantved war-lerc'h e tregern an doare ekologel-se da welet an darempredoù etre an dud hag an natur en ur bed prederiet gant gwareziñ ar blanedenn ouzh tommadur an hin.

AR FILM HAG AN ISTOR

Un istor faltazi bet empennet penn-da-benn eo hini Pachamama, daoust ma c'hoarvez en un endro sevenadurel hag istorel diskouezet gant meur a vunud ha kalz a fealded. Gant ar film e c'heller anavezout sevenadur an Andoù da vare an impalaeriezh Inka, just a-raok aloubadeg ar gonkistadored.

Kosmogoniezh ha relijionoù an Andoù

E pep sevenadurezh rakkolombian a zo, an Inkaed er film-mañ, e veze kredet e oa kiriek an Doueoù, ar Speredoù ha Hendadoù ar gumuniezh evit an troioù mat pe fall a bep seurt. Gwelet e veze ar gwallreuzioù naturel (sec'horioù, krenoù-douar...) evel arouezioù o fulor. Pal pennañ al lidoù relijiel a oa neuze diwall ouzh o fulor oc'h ober profoù hag o reiñ enor dezho alies. E Pachamama e klevomp ul lid aozet en enor d'an « Douar-Mamm » evit trugarekaat anezhi evit he madoù ha goulenn ganti e vefe gwarezet Tepulpai ha Naira ur wech graet o frof kentañ ganto ha diskouezet e mod-se int deuet da vezañ bras. An doueez-mañ an hini a ro hec'h anv d'ar film.

Ar skeudennoù **B1a ha B1b** a ziskouez Pachamama gant ur vaouez m'eo enkorfet an Douar enni. Soñj hon eus eus an diviz etre Naira ha Waloumama e penn-kentañ ar film, pa zispleg ar plac'hig penaos e teu an had maiz, avaloù-douar ha kinoa da vezañ plant : « Pachamama a zoug anezho en he c'hof. O magañ hag o gwareziñ a ra betek amzer an eost. » ; « Evel ma ra ur vamm gant he babig dezhi. Ya, pep hini ac'hanomp 'zo ur bugel d'hor Pachamama. Setu perak e rankomp ober enor dezhi ha karout anezhi evel ma ra ganeomp ! », a ouzhpenn Waloumama. Ar skeudenn **B1a** a ziskouez ez eus un doueez anezhi gant ar profoù a vez graet gant ar beizanted. Anavezout a reer stumm kelc'hiek puñs Pachamama er film. War ar skeudenn **B1b** e weler an natur : ar menez, dour ar stivell, ar plant, ar parkeier... En Amerika ar Su e vez lidet Pachamama hiziv c'hoazh.

Er film emañ ar boud sakr e-barzh danvez un delwenn vihan anvet Wak'a. Miret e vez e Groc'h Sakr an Hendadoù, ha cheñchet plas dezhi gant ar beizanted (Waloumama hag an daou vugel) evit lid bloaz ar profoù. An teir fobl, tud an Andoù, Inkaed ha Spagnoled a fell dezho kaout anezhi. Da heul totem gwarezus ar gêriadenn eo savet steuñv ar film.

Anv a zo eus doueoù all : « **Inti** » (an heol), adoret gant an Inkaed. O impalaer (an Inka Meur) a oa e vab evito. « **Mama Cocha** », a dalvez kement hag ar mor hag a zo anvet gant ar chasqui pa lavar da Naira ha Tepulpai en deus gwelet « **un ti war Mama Cocha** ». Ha c'hoazh « **Mama Quilla** », al Loar, a sklêrijenn Groc'h an Hendadoù pa zeu Waloumama da amprestañ ar Wak'a.

B1a : Lid profoù da Pachamama. Livadur an arzour kolombian a-vremañ Jafeth Gomez Ledezma.

B1b : Pachamama livet gant San Cristobal de las Casas.

Tri loen sakr

Ar skeudenn **B2** a ziskouez tri loen pouezus-tre o ferzh e Pachamama : ar C'hondor Meur, chaman ar gêriadenn en deus cheñchet stumm, a 'z a da saveteiñ ar vugale eus ar gonkistadored hag a gas anezho d'ar gêr en-dro ; ar puma, en deus roet e stumm da Guzco ha da houarnwisk aour gwardoù ar gêr ; hag an naer, a zegas soñj eus gwarded Groc'h Sakr an Hendadoù. Nijal a ra an hini kentañ, kerzhout a ra an eil ha ruzañ a ra an trede.

E pep loen sakr e vez enkorfet unan eus an tri bed a zo keñver-ha-keñver er relijion inka. Kannad an doueoù hag ar speredoù eo ar C'hondor (ar bed « uhel »), nerzh ha spered an dud a ziskouez ar puma (bed an douar), hag al liamm ouzh bed an Hendadoù a vez graet gant an naer (ar bed dindan-zouar, « izel »).

E Pachamama e vez roet ar perzh pennañ d'ar C'hondor Meur, en deus ur perzh a-bouez eus penn-kentañ betek fin an istor. Unvan eo al labous hag ar chaman, a zo gouest da cheñch stumm evit sikour ar vugale. Stumm denel ar C'hondor Meur eo ar chaman. Un hanterour eo eñ etre bed an dud ha bed ar speredoù, gouest eo da gomz da Bachamama ha da Speredoù ar menez, da bareañ an dud gant ar c'houiziegezh en deus eus ar plant (padal ne zeu ket a-benn da enaouiñ Waloumama er film), da liammañ bed ar re varv ouzh hini ar re vev pa vez treantoù gantañ abalamour da bedennoù-hud ha da son an daboulin. Ar benveg arouzel-mañ an hini a roio ar chaman da Depulpai p'en do diskouezet e oa gouest da vezañ chaman.

B2 : Trilogiezh inka. Delwenn aremenn an arzour peruvian a-vremañ Angel Franco.

Mont ha dont ar c'heleier en impalaeriezh inka

War ar skeudenn **B3** e anavezzer **ur chasqui** gant ar grogenn vras ma c'hwez enni. E *Pachamama* e vez gwelet pa zeu maez Naira ha Tepulpai eus ar mor a goumoul evit gwelet kêr Cuzco dindano. Emañ o tont en-dro eus an aod, berr e alan, ur « **pututu** » gantañ en e zorn hag ur gemennadenn da reiñ d'an Inka Meur. Skuizh-divi gant ar veaj hir emañ o paouez ober war-droad e kouez dirak ar vugale, marv-mik. Tapout krog a reont neuze er grogenn, ha tremen da chasquied o-unan evit gellout mont e-barzh ar gêr ha kas ar gemennadenn d'an Inka Meur en e lec'h.

D'ar mare-hont edo ar chasquied rederien, o c'harg kas kemennadennoù pe traoù en impalaeriezh inka en he fezh. Kaset e vezent meur a gant kilometr ac'hann a-wechoù. Posupl e oa a-drugarez d'ur rouedad hentoù stank-mat ha da bontoù-skourr graet gant kordennoù (**skeudenn B4**). O c'hwezhañ en o fututu e roent da c'houzout e oant oc'h en em gavout. Eus ar yezhoù rakkolombian pennañ (quechua hag aymara), bet komzet en impalaeriezh inka, e teu ar ger-mañ, « **pututu** », evel ar ger « **chasqui** ».

B3 : Chasqui. Tresadenn Felipe Guaman Poma de Ayala, Perou (16vet kantved).

An aloubidigezh spagnol

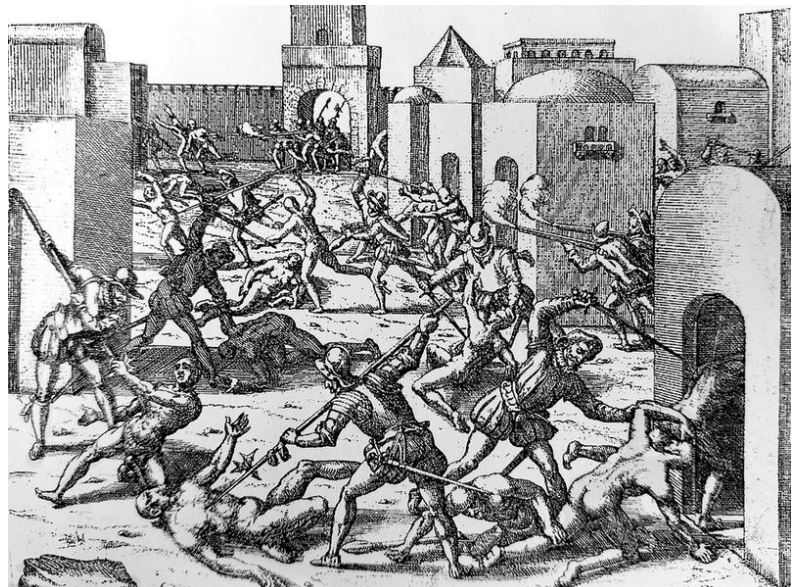
Diwar-benn aloubidigezh Amerika ar Su gant ar Spagnoled eo ar skeudennoù **B5** ha **B6**. Un darvoud istorel pouezus-tre eo hemañ, a vez anv anezhañ e-leizh en eil lodenn ar film. D'ar vugale e lavar ar chasqui en deus gwelet « un ti war Mama Kotcha », ennañ « euzhviled goloet gant ur c'hroc'hen metal » ha ganto « bizhier o teurel tan ». Houarnwiskoù ar gonkistadored hag a zo dianavezet da dud Amerika ar Su d'ar mare-se, ar re a vez anvet « kroc'hen metal » gantañ. Kezeg o doa, ha ganto e c'hellent mont kalz buanoc'h eget tud ar broioù-se ha n'anavezent ket al loen d'ar mare-hont. Ar « bizhier o teurel tan » a zo armoù-tan hir o c'hanol e gwirionez.

War ar **skeudenn B5** e weler emgann Cajamarca e 1532. Ennañ ez eus bet lazhet miliadoù a dud eus an Andoù. Azezet eo an Inka Meur war ur bladenn douget gant mevelien, evel er film. Daou vloaz war-lerc'h o deus lakaet dalc'h ar gonkistadored war gêrbenn an Impalaeriezh, Cuzco. E Pachamama e adkaver an darvoud istorel-mañ. Feulz-tre o deus diskouezet bezañ neuze, evit kas ar sevenadurezhioù rakkolombian da netra, rediañ an dud da zont da vezañ kristen ha d'ober gant o zalvoudoù hag o c'hustumoù dezho.

B5 : Lazhadeg Cajamarca. Oberenn al livour peruvian Camilo Blas (1955).

B6 : Dalc'h Cuzco gant Francis Pizarro. Tresadenn Théodore de Bry, arzour eus Lièges (16vet kantved).

NEUZ C’HRAFEK AR FILM

Ouzhpenn ober en un doare digustum gant ar stummoù hag al livioù hervez ar bedoù skeudennaouet, e tegas soñj stilekaat neuz c’hrafek ar film eus tresoù an arz rakkolombian, tresoù a vez adkavet e sevenadur an Andoù hiziv c’hoazh.

Tri bed disheñvel

War ar skeudennoù **D1a** ha **D1b** e lugern bed ar beizanted gant livioù e-leizh : douar okr, meur a arliv al liv glas evit an natur (geot, gwez...), bleunioù liv ar fuchia, roz-gwenn, glas, mouk..., rideoz, tapis ha dilhadoù liesliv... Ront eo an tudennoù hag o endro : pennoù ha dremmoù an tudennoù (daoulagad, gwareg an abrant, roufennoù Waloumama...), deil ar gwez, stumm an tiez n’o deus na korn na linenn eeun ebet, an daboulin, ar wak’a, ar bonedoù war bennoù ar baotred...

Ar **skeudenn D1d** a ziskouez ur gêr lec’h m’eo geometrek an holl stummoù. Ar savadurioù n’int graet nemet gant linennoù eeun : an tiez o devez stummoù kuboù heñvel ouzh piramidennoù besk a-wechoù, an dorioù hag ar prenestroù n’int ket rontaet gwech ebet, doñvaet eo ar plant hag an dour evit kaout stumm karrezennoù glas, plantennoù rouez lakaet e-skouer ha kanolioù strizh hag eeun... Ingal a-walc’h eo liv gwenn ar savadurioù hag ar straedoù, hag a-drefiv eo melen ar menez evel aour an delwennoù. Merourien an Inka (skeudenn **D1e**) o devez pennoù karrezennet o stumm ha peurvat eo stumm geometrek o dremmoù (o fri, poull o lagad, o beg) – hag o bravigoù aour ivez. Drekleur velen ar skeudenn a zegas soñj eus hini ar skeudenn **D1d** ha kemm-mat a zo etrezañ ha stummoù ront glas a gustumer gwelout e kêriadennoù an Andoù. War ar skeudenn **D1f** eo anat ar c’hemm p’emañ an daou beizant bihan e-tal an Inkaed en Templ. « Karrezennet », urzhiet eo bed an Inkaed, e bal enoriñ an doue-Heol (Inti) hag an Impalaer, gwelet ganto evel e vab. Puilh edo an aour ha didalvoud a-walc’h. Met gwelet e oa evel dourc’hwez an heol ha bras e oa e dalvoudegezh sakr. Al liv melen a zo implijet da liv pennañ a ra dave eus an aour a oa e pep lec’h e bed an Inkaed.

D1a

D1d

D1b

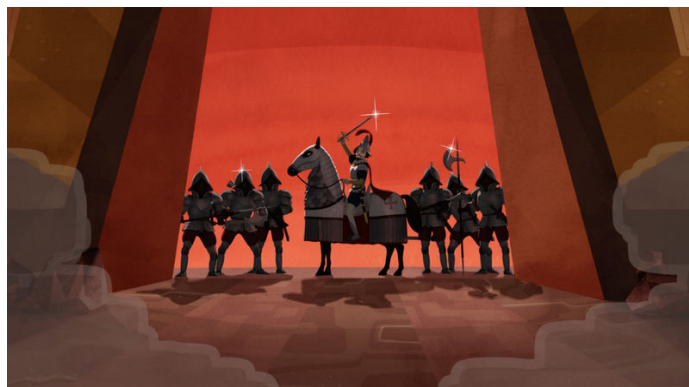

D1e

Ar skeudenn **D1g** a ziskouez ar gonkistadored e toull dor ar memes templ. Emañ an douar o paouez kregiñ da greañ (koumoul poultr louet e talenn gentañ kleiz ar skeudenn). Goloet eo foñs ar skeudenn gant al liv ruz-tan. Damskeudoù teñval an « euzhviled o c’hroc’hen metal » a ra ur c’hemm splann gant ar foñs ruz evel ar gwad. Begoù lemm o deus o stummoù. N’o deus ket a zremm ar gonkistadored, war-bouez ar marc’heg, hag un tric’horn du a zo en e blas. Choaz ar stummoù hag al livioù a ziskouez pegen feulz eo an aloubadeg spagnol, hag ivez penaos e seblante d’an dud ne oa ket denel ar c’hrouadurioù iskis nevez-erruet.

D1f

D1g

SKEUDENNOÙ GWRIZIENNET EN HENGOUN

Ar stummoù geometrek ha stilekaat an tresoù a vrava ar stignoù-moger hag an tapisoù war ar skeudenn **D1a** ha dilhad ar vugale ha sae Waloumama (**skeudenn D1b**) a zegas soñj eus ar pal-lenn-moger rakkolombian (**skeudenn D2b**). An daou lama aour a vez gwelet e talenn gentañ ar skeudenn **D1e** a seblant bezañ bet kopiet ken bras hag en naturel war an delwennig aour bihan a weler war ar skeudenn **D2a**.

Ar skeudenn **D2d** a zo anezhi ur poltred bet tennet en deiz hiziv en Andoù. Tud an Andoù a ra bremañ c’hoazh ul labour artizanel o tont eus un hengoun meur a gantved dezhañ : chullo (boned eus an Andoù gant maoutigoù-skouarn, a vez gwisket gant paotred ar gêriadenn er film), danvezioù liesliv, tresoù stilekaet o tont ingal (kondor, lamaoù...), stummoù geometrek...

D2a : Delwennoù alaouret eus ar mare Inka. Mirdi aour Lima.

Ur sonerezh dibar

Pierre Hamon, en deus kompozet sonerezh ar film, a zo arbennik war sonerezhioù an Azginivelezh hag ar sonerezhioù rakkolombian a blij dezhañ. **Evit lodenn gentañ ar film n'en deus graet nemet gant benvegou dre c'hwezh ha binvioù-skeiñ.** Son an avel a zo bet graet alies gant benvegou rakkolombian, ha lod eus kanoù al laboused a zo bet krouet gant listri-c'hwitell. Podoù pri-poazh int, enno dour, ha pa gostezer anezho e vez bountet an aer gant an dour eus ur podig pri-poazh d'egile, ha klevet e vez trouz ur c'hwitell. Fleütoù pri-poazh orin en deus implijet Pierre Hamon zoken. 2000 bloaz eo an hini goshañ. Chomet eo peurvrat o stad rak miret int bet e bezioù pe e lec'hioù sec'h. Un okarina, dezhañ stumm un tatou, en deus implijet Pierre Hamon evit enaouiñ Kirkincho (an tatou a vez asambles gant Tepulpai a-hed e veaj). **Ne servij benvegou ar C'hornôg nemet p'en em gav ar gonkistadored.** Goude 40 munud film eo en em gav ar gitarou, ar c'hlavisim hag ar gornell-c'hwezell, pezh a ra ur c'hemm gwir er sonerezh. Aroueziañ a ra ar stok a c'hoarvez neuze etre ar sevenadurioù.

OBEREZHIOÙ EVIT MONT PELLOC'H

- Oc'h ober gant stummoù ha livioù ar film, goulenn gant ar skolidi skeudennaouiñ, o tresañ pe o pegañ, pep hini eus an tri strollad etnek (konkistadored, Inkaed ha peizanted ar menez).
- O kaout soñj eus lid ar profoù da Bachamama, krouit ho toare “puñs Pachamama”, a vefe evel ur roteler. E mod-se e c'heller ober anv eus an adaozañ ha kelc'hiad treuzfurmiñ ar boued.
- O kaout soñj eus ar senenn ma tispieg Naira ha Waloumama kelc'hiad buhez an avaloù-douar enni, krouiñ un tamm liorzhañ lec'h ma vo klasket plantañ hadennoù disheñvel, evit kompren o c'helc'hiad eгинаñ.

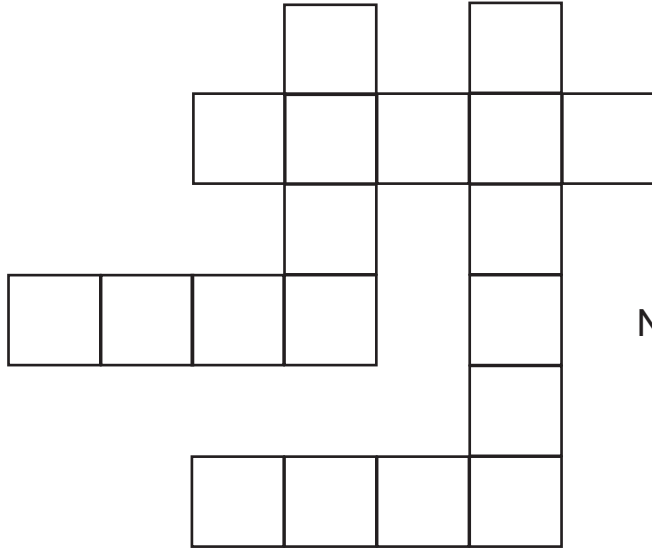

FICHENNOÙ

Al loened e Pachamama

Mesklet int bet lizherioù loened ar film.

Lakit anezho en urzh ha adkavit anezho e-barzh ar gael :

AMAL
NORDOK
RENA
APUM
TUOAT

Respontit d'ar goulennoù :

Piv eo a zo mignon da Naïra ?

Peseurt loen eo a 'z a asambles gant Tepulpai ?

Peseurt loen eo a zo arouez ar chaman ?

Peseurt loen eo a warez groc'h an hendadoù ?

Peseurt loen eo a zo arouez an Inkaed (bez soñj eus stumm ar gêr ha maskloù ar soudarded) ?

Respontoù :

Lama, puma, naer, kondor, tatou

Gerioù ar chasqui

P'emañ Tepulpai ha Naira dirak ar Chasqui, kannad an Inka, setu pezh a lavar :

« Un ti am eus gwelet war Mama Kotcha, krouadurioù o tont eus ur bed all o chom ennañ ! Euzhviled goloet gant ur c'hroc'hen metal. Ganto bizhier o teurel tan ! »

Petra a dalvez ar gerioù-se ?

- Liamm ar skeudenn ouzh ar strollad-anv mat.
- Gant peseurt gerioù ober, e plas al lavarennoù-se ?
- Perak e ra ar chasqui gant an teir lavarenn iskis-se ?

“Euzhviled goloet gant ur c'hroc'hen metal”

“Ganto bizhier o teurel tan”

“Un ti am eus gwelet war Mama Kotcha”

Teuliad sevenet gant **Daoulagad Breizh**
Diwar doseroù pedagogel Kreizenn sevenadurel “**Les Grignoux**” ha “**Zéro de conduite**”.
Troet e brezhoneg gant : **Lena Catalan Marcos**

Daoulagad Breizh
13 straed/rue Michel Le Nobletz
29100 **DOUARNENEZ**

02 98 92 97 23
contact@daoulagad-breizh.org
www.daoulagad-breizh.org

A1

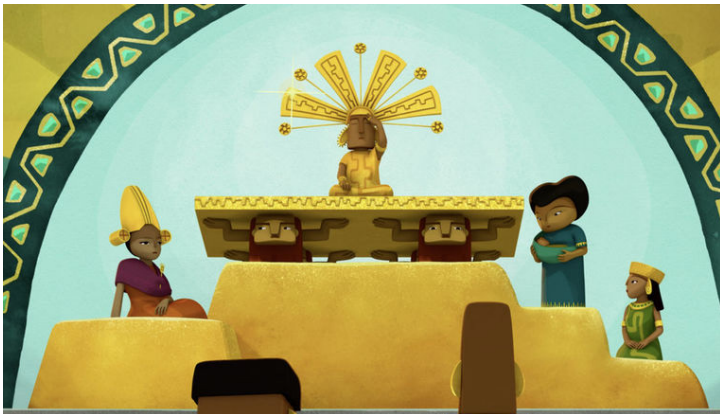
A2

A3

A4

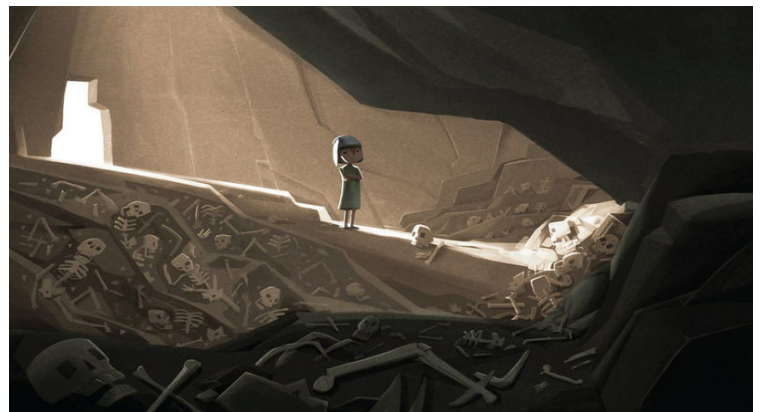
A5

A6

A7

A8

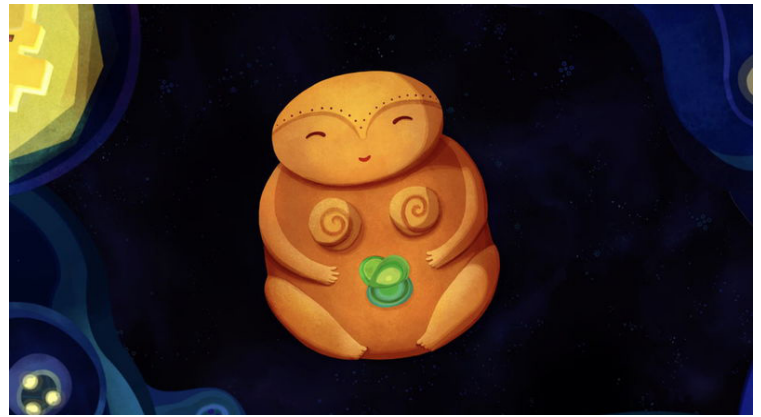
A9

A10

A11

A12

B1a

B1b

B2

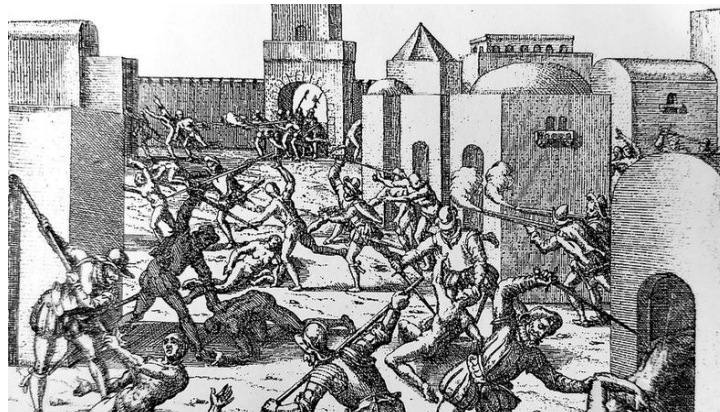
B3

B4

B5

B6

D1a

D1b

D1d

D1e

D1f

D1g

D2a

D2b

D2d

Sinema e brezhoneg

PACHAMAMA

Ur film bevaat sevenet gant Juan Antin

Film bevaat / Frañs - Luksembourg - Kanada / 2018 / 1ezh10 / Haut et Court / Advouezhiañ e brezhoneg : Dizale / Skignañ : Daoulagad Breizh / 02 98 92 97 23 / www.daoulagad-breizh.org

